

A TANÁCS AJÁNLÁSA**(2018. július 13.)****Litvánia 2018. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Litvánia 2018. évi stabilitási programját**

(2018/C 320/14)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre ⁽¹⁾ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

- (1) A Bizottság 2017. november 22-én elfogadta az éves növekedési jelentést, amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2018. évi európai szemeszterét. A Bizottság kellő figyelmet fordított az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság által 2017. november 17-én kihirdetett szociális jogok európai pillérére. Az Európai Tanács a 2018. március 22-i ülésén jóváhagyta az éves növekedési jelentés prioritásait. A Bizottság az 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽²⁾ alapján 2017. november 22-én elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült jelentést is, amelyben Litvániát nem sorolta azon tagállamok közé, amelyek vonatkozásában részletes vizsgálatra kerül sor. A Bizottság ugyanezen a napon az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást is elfogadott, amelyet az Európai Tanács a 2018. március 22-i ülésén jóváhagyott. A Tanács 2018. május 14-én elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást ⁽³⁾ (a továbbiakban: az euroövezetre vonatkozó ajánlás).
- (2) Mivel Litvánia pénzneme az euro, továbbá tekintettel a gazdasági és monetáris unió gazdaságainak szoros összefonódására, Litvániának gondoskodnia kell arról, hogy teljes körűen és megfelelő időben végrehajtsa az euroövezetre vonatkozó ajánlást, melyet különösen az alábbi 1. ajánlás tükröz.
- (3) A Litvániára vonatkozó 2018. évi országjelentést 2018. március 7-én tették közzé. A Bizottság az országjelentésben értékelte a Tanács által 2017. július 11-én elfogadott országspecifikus ajánlások ⁽⁴⁾ és az előző években elfogadott országspecifikus ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedéseket, valamint az Európa 2020 stratégia nemzeti szintre lebontott célkitűzései tekintetében Litvánia által elért eredményeket.
- (4) Litvánia 2018. április 26-án benyújtotta 2018. évi nemzeti reformprogramját, 2018. április 30-án pedig 2018. évi stabilitási programját. A kapcsolódási pontok figyelembevétele érdekében a két program értékelésére egyidejűleg került sor.

⁽¹⁾ HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. november 16-i 1176/2011/EU rendelete a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról (HL L 306., 2011.11.23., 25. o.).

⁽³⁾ HL C 179., 2018.5.25., 1. o.

⁽⁴⁾ HL C 261., 2017.8.9., 1. o.

- (5) Az európai strukturális és beruházási alapok 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó programozását a vonatkozó országspecifikus ajánlások figyelembevételével alakították ki. Az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ 23. cikke szerint, amennyiben az a vonatkozó tanácsi ajánlások végrehajtásának elősegítése érdekében szükséges, a Bizottság kérheti egy tagállamtól, hogy vizsgálja felül partnerségi megállapodását és releváns programjait, és javasoljon azokhoz módosításokat. A Bizottság az európai strukturális és beruházási alapok eredményességét és a gondos gazdasági irányítást összekapcsoló intézkedések alkalmazására vonatkozó iránymutatásokban további részletekkel szolgált arról, hogyan alkalmazná az említett rendelkezést.
- (6) Litvánia jelenleg a Stabilitási és Növekedési Paktum prevenció ágához tartozik. A 2018. évi stabilitási program szerint a kormány a 2018–2020-as időszakban a GDP 0,6 %-ának megfelelő államháztartási többletet kíván fenntartani, amely 2021-re a GDP 0,3 %-ának megfelelő többletre csökkenne. A középtávú költségvetési cél – a GDP 1 %-ának megfelelő strukturális hiány – a tervek szerint a programidőszak egésze során teljesül. 2016-ban és 2017-ben Litvánia emellett a rendszerszintű nyugdíjreform és a strukturális reformok végrehajtásához kapcsolódóan átmeneti eltérést kapott. Ezek az eltérések három évre vonatkoznak. A 2018. évi stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2017-es 39,7 %-os értékről 2021-re várhatóan 35,3 %-ra csökken. Az említett költségvetési előrejelzéseket alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv megalapozott. Ugyanakkor 2019-től kezdődően a kitűzött államháztartási többletcélok elérésének támogatásához szükséges intézkedések nincsenek kellőképpen kidolgozva.
- (7) A 2017. július 11-i, 2017-re vonatkozó tanácsi ajánlás szerint Litvániának 2018-ban továbbra is teljesítenie kell középtávú költségvetési célját, figyelembe véve a rendszerszintű nyugdíjreform végrehajtásával és a strukturális reformok végrehajtásával összefüggésben engedélyezett átmeneti eltérést. Ez alapján a nettó elsődleges államháztartási kiadások⁽²⁾ nominális növekedési rátája 2018-ban legfeljebb 6,4 % lehet, ami azt jelenti, hogy a strukturális egyenlegnek a GDP 0,6 %-ának megfelelő mértékű romlása megengedett. A Bizottság 2018. évi tavaszi előrejelzése szerint Litvánia strukturális hiánya 2018-ban a GDP 0,7 %-át, 2019-ben pedig 0,6 %-át teszi majd ki. A strukturális egyenleg így várhatóan mindkét évben a középtávú költségvetési cél felett marad. Összességében a Tanács véleménye az, hogy Litvánia az előrejelzések szerint 2018-ban és 2019-ben meg fog felelni a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezéseinek.
- (8) A környezetvédelmi adóból és a rendszeres ingatlanadóból származó bevételek továbbra is az uniós átlag alatt vannak. Litvánia végrehajtotta az ingatlanadó rendszerének reformját, és ennek keretében progresszív elemet vezetett be a rendszerbe, továbbá megszüntette a fűtési célra használt szén és koksztól jövedékiadó-mentességét. Tovább lehetne azonban szélesíteni az adóalapot olyan forrásokkal, amelyek kevésbé fogják vissza a növekedést. Noha Litvániában az elmúlt években javult az adóbeszedés hatékonysága, a héabevétel-kiesés még mindig a legmagasabbak között van az Unióban. Litvánia további lépéseket tesz az adócsalás elleni küzdelem és az adózási fegyelem javítására, és a közelmúltban végrehajtott intézkedések első pozitív eredményei már érzékelhetők. Az adózási fegyelem javítása tovább növelné a költségvetési bevételeket, és hozzájárulna a méltányosabb adórendszer kialakításához.
- (9) A nyugdíjakat a bérköltségek növekedéséhez kötő új nyugdíjindexálási képlet 2018. évi bevezetésével az állami nyugdíjkiadások aránya a GDP-ben az előrejelzések szerint 2040 végéig változatlan marad. Ez biztosítaná a litván nyugdíjrendszer hosszú távú költségvetési fenntarthatóságát. Ez azonban nagyrészt a járadékráta visszaesésével magyarázható, mivel a teljes bértömeg az előrejelzések szerint a munkaképes korú népesség gyors fogyása miatt lassabban nő majd a béreknél. Ez aggályokat vet fel a nyugdíjak megfelelősége szempontjából, különös tekintettel arra, hogy a litván nyugdíjak már jelenleg is a legalacsonyabbak között vannak az Unióban. Az sem egyértelmű, hogy ez a reform hogyan fog működni a gyakorlatban, mivel a kormány jogilag köteles intézkedéseket javasolni a helyettesítési ráta csökkenése esetén. Ha a helyettesítési ráta változatlan maradna, a teljes nyugdíjkiadás GDP-hez viszonyított aránya csaknem 45 %-kal nőne a 2040-es évek végéig, ami komoly államháztartási terhet jelentene. Ezért fontos a nyugdíjrendszerrel kapcsolatos jogi bizonytalanságok tisztázása, valamint a rendszer hosszú távú költségvetési fenntarthatóságának biztosítása a nyugdíjak megfelelőségének kezelése mellett.

(1) Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 320. o.).

(2) A nettó elsődleges államháztartási kiadás a teljes államháztartási kiadás, a következők kivételével: kamatkiadások, az uniós programokra fordított azon kiadások, amelyeket teljes mértékben ellentételeznek az uniós alapokból származó bevételek, valamint a munkanélküli ellátásra fordított kiadások nem diszkrecionális változásai. A hazai finanszírozású bruttó állóeszköz-felhalmozás négyéves időszakra van szétterítve. A diszkrecionális bevételi intézkedéseket, illetve a törvényben előírt bevételnövelést figyelembe veszik, a bevételi és a kiadási oldalon végrehajtott egyszeri intézkedéseket pedig nettósítják.

- (10) A munkaerőpiac gyorsan szűkül, egyrészt az erőteljes gazdasági növekedés, másrészt a kedvezőtlen demográfiai fejlemények és a kivándorlás miatt, ami máris a szakképzett munkaerő hiányához vezetett. Ebben a helyzetben olyan oktatási és képzési rendszerre van szükség, amely mindenki számára képes biztosítani a megfelelő készségeket. Jóllehet az elmúlt év során megkezdett reformok a helyes irányba tett lépéseknek tekinthetők, fontos, hogy Litvánia az oktatási és képzési rendszer eredményeinek javítása érdekében végre is hajtsa e reformokat. A litván felsőoktatás-finanszírozási és akkreditációs szabályok hozzájárulnak a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növeléséhez, ám aggályok merültek fel a felsőoktatás minősége, széttagoltsága és a munkaerőpiaci kereslethez való alkalmazkodása tekintetében. A folyamatban lévő egyetemi konszolidáció, amennyiben azt kiegészíti az akkreditációs és finanszírozási szabályok változása, segíthet a jelenlegi kihívások kezelésében. Ezen túlmenően, a tartós demográfiai nyomás hatással van az oktatási rendszer hatékonyságára, és még inkább sürgetővé teszi a minőségi és inkluzív oktatáshoz való, egyenlő esélyekkel történő hozzáférést. A litván tanulók alapkészségek terén produkált átlag alatti eredményeit javítandó reformokra van szükség a pedagógusi alapképzésben, illetve a pedagógusi életpályarendszer és munkafeltételek terén, melyeket más, minőségcentrikus reformokkal kell kiegészíteni.
- (11) A felnőttkori oktatásban részt vevők alacsony aránya azt mutatja, hogy Litvániában a felnőttképzés rendszere továbbra is fejletlen, és nem teszi lehetővé, hogy a gazdaság hasznot húzhasson a továbbképzés, az innováció és a hátrányos helyzetűek (például az idősebb, munkanélküli vagy inaktív felnőttek) munkaerőpiaci integrációja kínálta előnyökből. Az infrastrukturális beruházások ellenére a szakoktatási és -képzési tanterv tartalma gyakran elavult; javítani kell emellett a helyi és regionális munkaerőpiacok igényeihez való igazodást is. A munkaalapú tanulás rendszerének kialakítása még mindig gyerekcipőben jár, és tovább bővíthető. Az aktív munkaerőpiaci intézkedések jelentősebb képzési kínálatot nyújtanak, amely azonban még tovább szélesíthető. A közelmúltban az e területen megvalósított reformok és intézkedések mindeddig nem jártak jelentős eredménnyel. Tágabb összefüggésben a szociális partnerek kapacitásának erősítése fontos szerepet játszik szerepvállalásuk előmozdításában.
- (12) Továbbra is fennállnak kihívások az egészségügyi eredmények terén, és ezek negatív hatással vannak a termelékenységre, a gazdasági versenyképességre és az életminőségre. Mivel az egészségügyi ellátórendszer túlzottan kórházközpontú, tovább kell erősíteni az alapellátást. Az egészségügyi ellátás hatékonyságának javítása érdekében mindenekelőtt az erőforrások további észszerűsítésére, valamint a kórházi és az alapellátás minőségének javítására van szükség. A betegségmegelőzési és egészségfejlesztési politikáknak határozottabban és gyorsan vissza kell szorítaniuk a kockázatos magatartásmódokat. E szakpolitikák hatóköre azonban továbbra is szűk, az ágazatok közötti együttműködés kialakulatlan, és az elszámoltathatóság az eredmények tekintetében nem kellően integrált helyhatósági szinten. A betegek által közvetlenül fizetett térítések jelentős aránya, az egészségügyi kiadások alacsony szintje és a források rossz hatékonyságú allokációja korlátozzák az egészségügyi rendszer hatékonyságát.
- (13) Litvánia számára továbbra is jelentős kihívást jelent a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők magas aránya és a növekvő jövedelmi egyenlőtlenség, amelyek rontják a gazdasági növekedési kilátásokat. E tényezők emellett veszélyeztetik a társadalmi kohéziót, és erősíthetik a kivándorlást. A folyamatos gazdasági növekedés ellenére az idősek, a fogyatékkal élők, a gyermekek, az egyszülős háztartások és a munkanélküliek nagymértékben ki vannak téve a szegénység és a társadalmi kirekesztődés veszélyének. A litván adó- és szociális ellátórendszer korrekciós hatása az egyik legalacsonyabb az Unióban. Bár történt néhány jelentős lépés a szegénység és a jövedelmi egyenlőtlenség elleni küzdelemben, az országnak még hosszú utat kell megtennie ahhoz, hogy felzárkózzon az uniós szegénységi és jövedelmi egyenlőtlenségi átlagokhoz. Az alacsony jövedelműeket terhelő viszonylag magas adóék nem ösztönzi e réteg munkavégzését, és növeli a szegénység és az egyenlőtlenség kockázatát. A munkaerőpiaci részvétel ösztönzése – különösen a kiszolgáltatott csoportokhoz tartozók és az alacsony jövedelműek esetében –, valamint az adórendszer és a szociális ellátórendszer korrekciós hatásának növelése hatékonyabb adóbehajtás mellett hozzájárulhat a szegénység és az egyenlőtlenségek csökkentéséhez. Az ilyen intézkedések a társadalmi méltányosságot is növelhetik.
- (14) 2017-ben, a 2012 óta tartó visszafogott növekedés után lendületet kapott a termelékenység növekedése, ami enyhítette a költség-versenyképességre nehezedő nyomást. Ez a javulás azonban főként a magánszektor termelékenység-növekedésének az eredménye; az állami beruházások hatékonyságának javítása terén csak korlátozott előrelépés történt. Továbbra is alacsony az állami K+F kiadások hatékonysága és alacsony mértékű az együttműködés az ipari és a tudományos szféra között. Emellett 2016-ban jelentősen visszaesett az állami K+F beruházások szintje. A kutatási és innovációs politika szétaprózott koordinálása és irányítása rontja a hatékonyságot, és meggátolja, hogy a vállalkozások teljes mértékben kihasználhassák a különböző támogatási rendszerek nyújtotta lehetőségeket. Elősegítheti a rendelkezésre álló források jobb felhasználását az állami kutatási ágazat szervezeti rendszerére és finanszírozására irányuló, megkezdett reformok folytatása.

- (15) Litvánia eredményeket ért el korrupcióellenes keretrendszerének megerősítése terén azáltal, hogy elfogadta a lobbitevékenységre és a visszaélést bejelentő, a köz- és magánszektorban dolgozó személyek védelmére egyaránt vonatkozó jogszabályokat. E jogszabályok végrehajtása azonban továbbra is kihívást jelent. Az egészségügyi korrupció továbbra is aggodalomra ad okot, annak ellenére, hogy a kormány „tisza kezek” programja említésre méltó eredményeket ért el.
- (16) A 2018. évi európai szemeszter keretében a Bizottság átfogóan elemezte a litván gazdaságpolitikát, és az elemzést közzétette a 2018. évi országjelentésben. A Bizottság értékelte továbbá a 2018. évi stabilitási programot, a 2018. évi nemzeti reformprogramot, valamint az előző években Litvániának címzett ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedéseket. A Bizottság figyelembe vette nemcsak azoknak Litvánia fenntartható költségvetési, valamint társadalom- és gazdaságpolitikája szempontjából mutatott jelentőségét, hanem azt is, hogy milyen mértékben felelnek meg az uniós szabályoknak és iránymutatásoknak, tekintve, hogy az Unió átfogó gazdasági kormányzását az uniós szempontoknak a leendő tagállami döntésekbe való beépítésével kell megerősíteni.
- (17) Ezen értékelés fényében a Tanács megvizsgálta a 2018. évi stabilitási programot, és azt a véleményt fogalmazta meg ⁽¹⁾, hogy Litvánia az előrejelzések szerint meg fog felelni a Stabilitási és Növekedési Paktum rendelkezéseinek,

AJÁNLJA, hogy Litvánia 2018-ban és 2019-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. Javítsa az adózási fegyelmet, és terjessze ki az adóalapot a növekedést kevésbé visszafogó forrásokra. Biztosítsa a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát, a nyugdíjak megfelelőségének fenntartása mellett.
2. Javítsa az oktatás, a képzés és a felnőttképzés minőségét, hatékonyságát és munkaerőpiaci relevanciáját. Javítsa az egészségügyi rendszer teljesítményét a járóbeteg-szakellátás súlyának a kórházi ellátással szembeni fokozásával, a betegségmegelőző intézkedések egyebek mellett helyi szintű erősítésével, valamint az ellátás minőségének és megfizethetőségének a javításával. A szegénység és a jövedelmi egyenlőtlenség csökkentése érdekében javítsa az adórendszer és a szociális ellátórendszer kialakítását.
3. Ösztönözze a termelékenység növekedését az állami beruházások hatékonyságának javításával, a kutatási és innovációs politika hatékony kormányzati koordinációjával, valamint a tudomány és a vállalatok közötti együttműködést támogató állami intézkedések hiányosságainak kiküszöbölésével és hatékonyságának növelésével.

Kelt Brüsszelben, 2018. július 13-án.

a Tanács részéről

az elnök

H. LÖGER

⁽¹⁾ Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerint.